

PRZYSTANEK HISTORIA

Centrum Edukacyjne IPN w Puszczy Kozienickiej

Nadleśnictwo Kozienice

Strona FB: Przystanek Historia IPN - ZHR Puszcza Kozienicka

**Uczenie 100 rocznicy
Odzyskania Niepodległości przez Polskę**

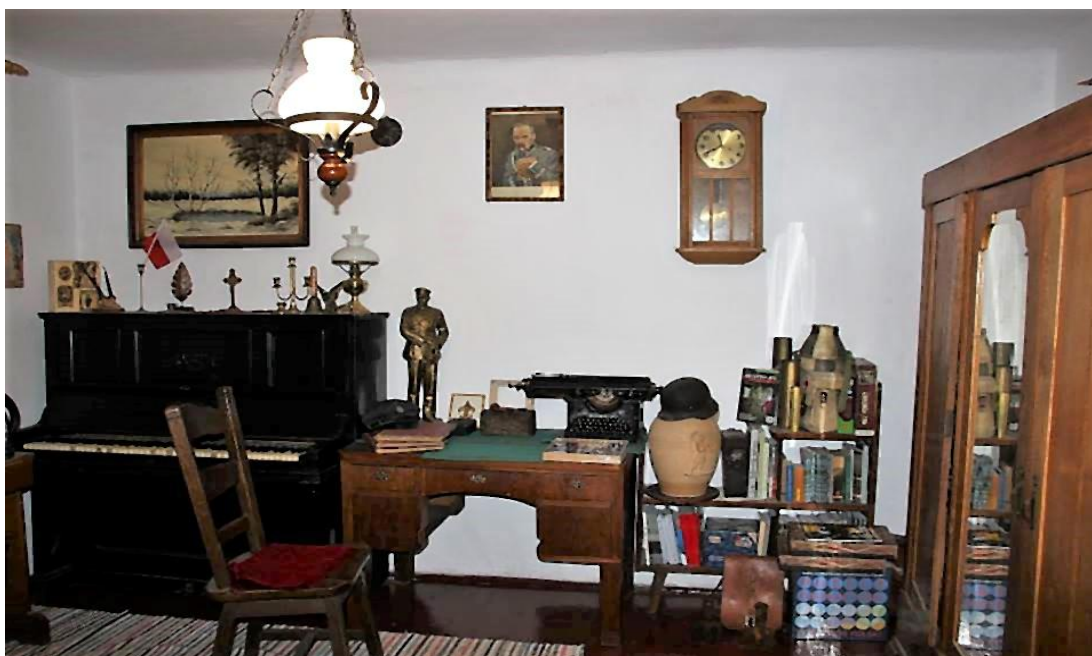
Las ich domem

edukacyjne siedzisko partyzanckie pokazujące ciągłość wysiłków
niepodległościowych Polaków od I wojny światowej – do końca lat 80-tych XX wieku

Syntetyczny opis projektu

W czasie wojny las był dla partyzantów drugim domem. Uciekając przed śmiercią i represjami z rąk okupantów szukali schronienia w puszczańskich ostępach, ale zawsze udawali się tam przede wszystkim po to, aby walczyć z wrogami Polski. Puszcza Kozienicka to miejsce gdzie toczyły się walki w czasie I wojny światowej, gdzie walczyły i ukrywały się oddziały partyzanckie podczas II wojny, aż do lat 50-tych XX wieku. Do dziś nasze społeczeństwo nie ma pojęcia w jakich żyli warunkach, jak wyglądało ich życie codzienne, gdzie spali, co jedli, jak przyrządzali posiłki, jak się maskowali, jak spędzali wolny czas.

Do leśnej starej gajówki znanej z czasów II wojny światowej jako miejsce pobytu partyzantów, użytkowanej przez ZHR, przybywa kilkaset harcerzek i harcerzy i turystów rocznie (rajdy, biwaki, obozy, warsztaty, ogniska). Chcemy wykorzystać historyczny potencjał miejsca stworzyć tam i udostępnić izbę pamięci, w której przedstawimy historię walk o niepodległość podczas I wojny Światowej i pokazać walkę partyzantów AK z II wojny światowej i „Żołnierzy Wyklętych”. Izba będzie udostępniona szkołom, instytucjom oraz osobom prywatnym. Celem stworzenia edukacyjnego siedziska, oprócz przybliżania historii w postaci stałych wystaw w tym multimedialnych i wykładów, organizowane będą PRAKTYCZNE warsztaty pokazujące jak wyglądało codzienne życie żołnierzy na frontach oraz w Armii Krajowej i „Żołnierzy Wyklętych”:

Cele, idea przewodnia i założenia programowe

Celem projektu jest PRAKTYCZNE ukazanie jak trudne było i jak wyglądało życie żołnierzy na frontach i partyzantów w lesie, nie tylko w Puszczy Kozienickiej, ale i na innych terenach okupowanej Polski w czasie II wojny światowej i w czasach stalinowskich. Chcemy upowszechnić wiedzę zawartą w książkach w sposób namacalny i konkretny, tzn poprzez jej praktyczne zastosowanie.

Planujemy utworzenie na bazie gajówki i terenu wokół niej **LEŚNEJ EDUKACYJNEJ IZBY HISTORYCZNEJ** z elementami audiowizualnymi (biblioteka filmów i książek historycznych), stałej wystawy fotograficznej obrazującej partyzanckie życie codzienne w lesie, historię PPP i Żołnierzy wyklętych, wystawa replik broni, radiostacji, tajnej drukarni, kącik gier historycznych IPN, umeblowanie i wystrój z epoki (sprzęty gospodarstwa domowego, kuchnia, piec) oraz warsztaty historyczne: dla dzieci, młodzieży i dorosłych; terenowe lekcje edukacyjne dla klas szkolnych oraz działania cykliczne: zlot grup rekonstrukcyjnych, partyzancki survival dla początkujących (biwaki), rajd szlakiem Żołnierzy Wyklętych, konkurs wiedzy o żołnierzach wyklętych, przegląd-konkurs młodzieżowych zespołów muzycznych p.t. "Las ich domem" piosenek o tematyce partyzanckiej.

Opis problematyki i kontekstów historycznych

Tematyka projektu oparta będzie na historii odzyskania niepodległości przez Polskę: od zaborów, I wojnę światową 1914-1918, wojnę 1920 rok, podziemia niepodległościowego w latach 1939–1956, aż do 1989 roku.

Mimo, że minęło już ponad 70 lat od zakończenia II wojny światowej tematyka podziemia niepodległościowego jest bardzo mało znana w społeczeństwie.

Chcemy przybliżyć uczestnikom projektu problematykę związaną z reakcją i postawami społeczeństwa polskiego wobec nowej rzeczywistości politycznej, która kształtowała się po zakończeniu II wojny światowej. Złożoność struktur i celów stawianych sobie przez formacje polskiego podziemia niepodległościowego, ogromny ładunek emocjonalny wynikający z tragicznego losu „Żołnierzy Niezłomnych”, represje i szykany jakim byli poddawani oraz kłamstwa komunistycznej propagandy na ich temat wymagają wyjaśnienia szczególnie młodemu pokoleniu. Chcemy przybliżyć młodzieży tę problematykę, ucząc ją szacunku do - często bezimiennych - bohaterów, którym trzeba przywrócić tożsamość i godność.

Puszcza Koziennicka to miejsce w którym na przestrzeni wieków znajdowali swoje schronienie walczący o niepodległość Polski. Od najdawniejszych czasów była spichlerzem dla dworu królewskiego i wojsk ciągnących na bitwę pod Grunwaldem, była ostoją dla walczących w Powstaniu kościuszkowskim, listopadowym, styczniowym, szczególnie w czasie II wojny światowej - 1 kompania 72 p.p. AK . W czasach powojennych w puszczy ukrywali się żołnierze wyklęci w tym oddziały „Zagończyka” p.por Franciszka Jaskólskiego. Przez dziesięciolecia pamięć o bohaterskich Polakach mordowanych w katowniach UB była wypierana z pamięci rodaków. Ich honor i dobre imię próbowano zszargać. Teraz pamięć o nich powraca.

Szczegółowy opis działań Centrum Edukacji Historycznej

- 1. NARODOWY DZIEŃ ŻOŁNIERZY WYKLĘTYCH** inauguracja działalności Przystanku Historia
 - Ⓣ nocny piknik historyczny. W programie m. in. prelekcja pt. "Od legionistów do Wyklętych i "Solidarności" - łańcuch pokoleń walczących o niepodległość Polski w Puszczy Kozienickiej w latach 1918-1989" (prof. dr hab. Marek Wierzbicki);
 - Ⓣ premierowy pokaz filmu pt. "Zagończyk" i spotkanie z jego reżyserem red. Przemysławem Bednarczykiem; internetowy quiz historyczny pt. "Polacy w Walce o Niepodległość";
 - Ⓣ widowisko Światło-Dźwięk pt. "Dla Ciebie Polsko"; nocna gra terenowa w lesie pt. "Wyprawa po broń ze zrzutu";
 - Ⓣ inauguracja partyzanckiego ryngrafu - gadżetu Przystanku Historia w Puszczy Kozienickiej;

2. WARSZTATY HISTORYCZNE "Leśna akademia" 28.04-03.05. 2018

– dni otwarte każdego dnia odbywać się będzie inny warsztat 7 dni x po 30 osób

1. Życie duchowe partyzantów – wpływ literatury (prozy i poezji) i rola Kościoła w zachowaniu postaw moralnych w czasie wojny : wykład, dyskusja , Polowa Msza św. w intencji poległych,
2. Noc filmowa: "Leśne życie": projekcja filmów o tematyce partyzanckiej
3. Leśna Kuchnia: nauka gotowania na ognisku , wędzenie kielbasy i pieczenie chleba
4. Warsztaty krawieckie – nauka szycia na maszynie, szycie flag, tkanie dywaników
5. Warsztaty stolarskie – nauka budowy skrzyń i urządzeń drewnianych (brama, siedziska itp)
6. Rola pieśni wojennych i partyzanckich w przetrwaniu na wojnie – nocne śpiewanki przy ognisku
7. Zawody strzeleckie (wiatrówka, ASG) pokaz udzielania pomocy medycznej

3. „Bić się do końca” - Odsłonięcie mauzoleum ku czci żołnierzom AK i ZZK 9 czerwca 2018

Zwoleń- Puszcza Kozienicka Uroczystości i rajd terenowy (rowerowy, pieszy i nordic walking) po miejscach związanych z walkami o niepodległość – upamiętniający zbrojne starcie między partyzantami antykomunistycznego Związku Zbrojnej Konspiracji a żołnierzami Armii Czerwonej. Rajd terenowy połączony będzie z zajęciami edukacyjnym na poszczególnych punktach, gdzie uczestnicy zapoznają się z historią tego wydarzenia. Podkomendni Franciszka Jaskulskiego „Zagończyka” planowali rozbić więzienie Urzędu Bezpieczeństwa w Kozienicach. Liczące ponad stu partyzantów zgrupowanie zorganizowało w Podgórzu koło Zwolenia zasadzkę i rekwirowało samochody wojskowe. W czasie tej akcji zostało zabitych co najmniej 16 czerwonoarmistów. Zebrani na kilku ciężarówkach polscy żołnierze udali się do Zwolenia, gdzie opanowali posterunek Milicji Obywatelskiej. W drogę do Kozienic jako pierwsze wyruszyły dwa samochody z oddziałami Tadeusza Bednarskiego „Orła” i Tadeusza Życkiego „Beliny”. Na wysokości dworu Karczewskich w Strykowicach Górnych rozpoczęła się wymiana ognia między partyzantami a stacjonującymi na tym terenie kawalerzystami rosyjskimi. Na Zwoleń ruszyła wtedy zaalarmowana strażami inna grupa żołnierzy sowieckich, obozująca pod cmentarzem. Oddziały „Orła” oraz „Beliny” zostały zepchnięte w kierunku lasu. Podczas pościgu i przeszukiwania okolic Rosjanie zrabowali, a także spalili część zabudowy ulicy Kozienickiej oraz wsie: Kopcziucha, Karczówka, Łysocha. W walce poległo kilku partyzantów i prawdopodobnie dziewięciu czerwonoarmistów. Od przypadkowych strzałów zostało zabitych dwóch chłopców, trzeci, uprowadzony przez oddziały sowieckie, nigdy się nie odnalazł. W dworze Karczewskich Rosjanie zgromadzili zebranych z okolicy kilkuset zakładników, najbardziej podejrzanych poddali torturom. 16 czerwca większość zatrzymanych wypuszczono do domów, a jednostki Armii Czerwonej wkrótce opuściły miasto. Sześciu poległych partyzantów pochowano na cmentarzu zwoleńskim, w 1989 roku uczczono ich pamięć płytą nagrobną.

4. "Do źródeł Niepodległości - śladami Marszałka Józefa Piłsudskiego" – 5-20 lipca 2018 r.

- wyprawa ZHR/IPN na Wileńszczyznę - historyczne wędrówki po miejscach związanych z życiem i działalnością Marszałka Józefa Piłsudskiego;
- warsztaty historyczne na temat odzyskania niepodległości przez Polskę dla polskich dzieci - mieszkańców Wileńszczyzny (Nowe Święciany i Podbrodzie)
- ☞ prelekcje historyczne pt. "W służbie Niepodległej - Marszałek Józef Piłsudski (1867-1935)" i "Historyczne konsekwencje odzyskania Niepodległości przez Polskę w XX wieku" (prof. dr hab. Marek Wierzbicki) dla Polaków - mieszkańców Nowych Święcian i Podbrodzia.

5. Obóz historyczny "W walce o Polskę - pokolenia Niepodległej" 20-29 sierpnia 2018 r.

- Obóz historyczny na Przystanku Historia w Puszczy Kozienickiej

- Zlot grup rekonstrukcyjnych; rekonstrukcja historyczna pt. "Partyzancka bitwa" zorganizowana przez uczestników obozu;
- Warsztaty archeologiczne; warsztaty survivalowe i medyczne (kurs "medycyna pola walki");
- "Przez trudy do niepodległości" - bieg terenowy wzorowany na "Runmagedon";
- ☞ Wycieczki historyczne, m. in. na pole bitwy pod Anielinem i Laskami, na Wykus, na teren dawnej Państwowej Wytwórni Prochu w Pionkach.

6. "Polskie Harcerstwo na drodze do Niepodległości - 29-30 września 2018 r. - konferencja popularno- naukowa: Przystanek Historia w Puszczy Kozienickiej; warsztaty nt historii harcerstwa i jego wkładu w walce o Niepodległość Polski w XX wieku.

7. Uczczenie 100 rocznicy Odzyskania Niepodległości przez Polskę: 10-11 listopada 2018 r.

- Rajd/bieg przełajowy pieszy szlakiem walk I Pułku (Brygady) Legionów Polskich po Puszczy Kozienickiej - Żytkowice – Mauzoleum LEGIONISTÓW
- Gra terenowo/survivalowa ZHR
- Udział w rekonstrukcji historycznej bitwy I Brygady pod Anielinem
- Konkurs pieśni patriotycznej i wojskowej,

8. BAL NIEPODLEGŁOŚCI - CAL Kasyno Pionki - zabawa taneczna, w strojach z lat 20-tych połączona z konkursami patriotycznymi – 100 osób

9. OFERTA DLA SZKÓŁ: LEŚNA AKADEMIA „TROPICIELE HISTORII”

10. 04.-20.11.2018 terenowe lekcje edukacyjne dla szkół dla dzieci, młodzieży i pt. „Życie codzienne partyzantów w lesie”

- Zwiedzanie wystawy "Bić się do końca", prelekcje pracownika IPN
- Survival - przejście „Małpiego Gaju Cichociemnych” – leśna siłownia, zajęcia na terenowej strzelnicy, nauka rozpalania ognia bez zapalek
- Zaliczenie stałej gry terenowej: „Las zagadek: Zrzuty, obława, ucieczka”.
- Warsztaty historyczne "Drogi do Niepodległości", konkurs gier IPN
- Leśna kuchnia - potrawy z ogniska - warsztaty kulinarne
- Konkurs "Jaka to melodia" - piosenki patriotyczne
- Pokaz i warsztaty udzielania pierwszej pomocy medycznej
- Zaproponowanie uczniom wzięcie udziału w akcji „Zawieś flagę w święto narodowe” – każdy chętny otrzyma flagę biało-czerwoną, z zadaniem wywieszenia jej w swoim domu, u babci, sąsiada itp.
- Rajd szlakiem walk o Niepodległość – Żytkowice – Brzustów- Krasna Dąbrowa – Augustów (Przystanek Historia)
- Zagadki w historycznym ESCAPE ROOMIE w Gajówce. Escape room to pomysł na zabawę w grupie. Gra polega na tym, by wydostać się z zamkniętego pokoju pełnego zagadek. Drużyny mają na to tylko godzinę. Sama treść przygody osnutej na kanwie historii PPP i oddziału partyzanckiego wystarczy, by uczestnicy z wypiekami na twarzy dążyli do postawionego celu, czyli ucieczki z zamkniętego pomieszczenia, z którego można uciec wyłącznie po rozwikłaniu wszystkich zagadek i rebusów. Gra oparta na faktach staje się naprawdę realna i uczestnicy mogą sprawdzić swoją historyczną wiedzę i spróbować swoich sił, rozwiązując zagadki, szyfry, rebusy historyczne, znaleźć klucz i „uciec” z pokoju przed wyznaczonym czasem.
- Wybicie własnego imiennego "nieśmiertelnika" na zakończenie lekcji dla każdego ucznia
 - Leśny Notes –połączony z informatorem historycznym i poradnikiem survivalowym do historycznych gier terenowych - nagrody w konkursach

10. Działania cykliczne planowane

- Biwaki partyzanckie 3 dniowe - survival dla początkujących, podstawowy kurs pomocy medycznej, leśna kuchnia - wg zgłoszeń
- Rowerowy rajd szlakiem „Żołnierzy Wyklętych” – 50 osób - 1 dzień (maj)
- Warsztaty kulinarne „leśna kuchnia” – jak i czym żywili się partyzanci, możliwość ugotowania leśnych potraw- 50 osób - 8 godzin (czerwiec)

- Przegląd młodzieżowych zespołów muzycznych p.t. "Las ich domem" połączony z konkursem pieśni o tematyce partyzanckiej (wg zgłoszeń) – 8 godzin (listopad)
- Wytyczenie szlaków pieszych rowerowych po miejscach Pamięci Narodowej w Puszczy Kozienickiej

11. Zagadki w historycznym escape roomie . Escape room to pomysł na zabawę w grupie.

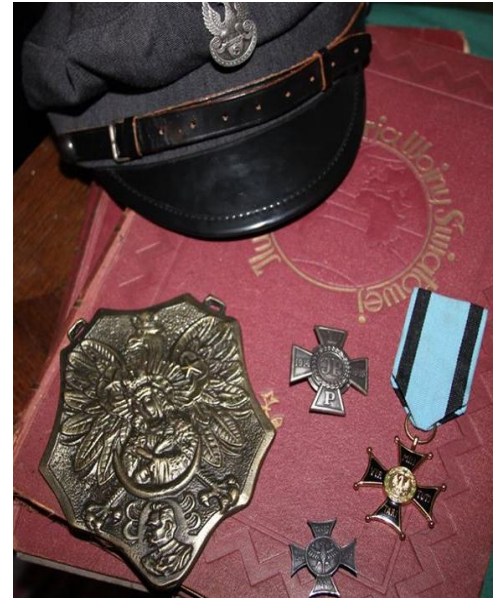
Gra polega na tym, by wydostać się z zamkniętego pokoju pełnego zagadek. Drużyny mają na to tylko godzinę. Sama treść przygody osnutej na kanwie historii PPP i oddziału partyzanckiego wystarczy, by uczestnicy z wypiekami na twarzy dążyli do postawionego celu, czyli ucieczki z zamkniętego pomieszczenia, z którego można uciec wyłącznie po rozwikłaniu wszystkich zagadek i rebusów. Gra oparta na faktach staje się naprawdę realna i uczestnicy mogą sprawdzić swoją historyczną wiedzę i spróbować swoich sił, rozwiązując zagadki, szyfry, rebusy historyczne, na czas i „uciec” z pokoju przed wyznaczonym czasem.

12. Wykonanie „Małpiego Gaju” - toru sprawnościowego Cichociemnych, okopów i drewnianej makiety 1:1 czolgu Z czasów II wojny światowej

13. REKONSTRUKCJA HISTORYCZNA - warsztaty historyczne, aktorskie i filmowe zakończone partyzancką rekonstrukcją historyczną

14. Wydawnictwa:

- Śpiewnik Patriotyczny – dla uczestników warsztatów
- Leśny Notes –połączony z informatorem historycznym i poradnikiem do gier oraz survivalowym.
- koszulka patriotyczna z nadrukiem IPN
- wystawa historyczna „Las ich domem” mobilna przenośna wystawa do szkół
- tablice informacyjne dot historii miejsca i mapy szlaków Miejsc Pamięci Narodowej

Charakterystyka uczestników i odbiorców projektu

Idea przekazu historii w takiej formie, jaką zaproponował hm. prof. Marek Wierzbicki (IPN), tzn. warsztatów historycznych w formie terenowych lekcji historii połączony z praktycznymi zajęciami, medycznymi, strzeleckimi, kulinarnymi i survivalowymi oraz przegląd piosenki partyzanckiej dla zespołów i inne, skierowana jest nie tylko do dzieci, młodzieży szkolnej, ale i dorosłych, dla pasjonatów historii, miłośników gier terenowych oraz survivalu.

Lekcja historii w terenie uzmysłowi uczestnikom trud poniesiony przez partyzantów w walce z okupantem. Zajęcia będą dostosowane do grup wiekowych.

Charakterystyka miejsca

Miejscem realizacji projektu jest leśna gajówka i teren wokół niej. Gajówka to murowany 3 izbowy budynek dzierżawiony na podstawie umowy przez ZHR od Lasów Państwowych od ponad 20 lat – Nadleśnictwo Kozienice w Pionkach, na działalność edukacyjną i działalność statutową ZHR.

Gajówka znajduje się w przepięknym kompleksie Puszczy Kozienickiej nieopodal wsi Augustów, 6 km. od stacji Pionki PKP, na czarnym pieszym szlaku turystycznym: Augustów-Królewskie Źródła – Garbatka. W kwietniu 2017 r. ZHR Okręg Staropolski podpisał porozumienie z Instytutem Pamięci Narodowej na utworzenie w gajówce Przystanku Historia.

Zakładane rezultaty projektu

- Utworzenie „żywego” miejsca pamięci walk partyzanckich, w gajówce koło Augustowa w Puszczy Kozienickiej - miejscu historycznym gdzie w czasie II wojny mieli swoją siedzibę partyzanci AK
- Wydanie Leśnego notesu- informatora historycznego,

śpiewnika patriotycznego, wykonanie prezentacji multimedialnej

- Poszerzenie wiedzy historycznej o życiu codziennym partyzantów w lesie i losach Polskiego Państwa Podziemnego w latach 1939-56,
- wykorzystanie niekonwencjonalnych metod w nauce historii
- budowanie postawy szacunku dla Bohaterów Narodowych

Informacje dodatkowe

Podstawą projektu jest książka autorstwa prof. Marka Wierzbickiego pt. „Pierwsza Kadrowa” Inspektoratu Radomskiego AK”, wyd. 1994r. na podstawie pracy magisterskiej, pod kierunkiem prof. Tomasza Strzembosza, w której na podstawie licznych świadectw zrekonstruowane zostało życie codzienne oddziałów partyzanckich. Podobną rolę spełnia praca albumowa pracowników Delegatury IPN w Radomiu pt. „Bić się do końca – Podziemie niepodległościowe w regionie radomskim w latach 1945-1950.” K. Busse, A. Kutkowski. Radom 2012r.

Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej współpracując z Nadleśnictwem od 20 lat użytkuje teren i gajówkę realizując swoje cele statutowe. Na terenie przyległym organizowane są zloty, biwaki i rajdy. Rocznie do gajówki przybywa około 1000 osób, w ostatnie wakacje zorganizowany był na terenie przyległym trzytygodniowy obóz harcerski na 130 osób.

Projekt edukacyjny „Las ich domem” jest nowatorski na skalę krajową, odtwarzanie codziennego życia oddziałów partyzanckich połączony z nowoczesnym podejściem propagowania historii wykorzystując gry i zabawy w ESAPE ROOM jest atrakcyjną formą przekazywania wiedzy,

Ziemi Radomskiej zapisało wyjątkowo piękną kartę, zarówno w czasie okupacji niemieckiej (tu działała Armia Krajowa), jak i sowieckiej, pod rządami komunistów i Sowietów.

Opiekunowie tego miejsca planują jeszcze zagospodarowanie otoczenia leśniczówki, które stanowi rozległa polana i budowę repliki partyzanckiego schronu połączonego z budynkiem podziemnym korytarzem, a także stworzenie „małpiego gaju” dla młodzieży oraz placu zabaw dla młodszych dzieci. Wciąż rodzą się nowe pomysły, bowiem położone w środku lasu miejsce oferuje mnóstwo możliwości edukacyjnych. W planach jest nawiązanie kontaktów ze wszystkimi szkołami Województwa reklamowana na portalach historycznych Polskim Radio i TVP Historia

Plan rozwoju na 3 lata

Leśne Centrum edukacji historycznej "Las ich domem" - utworzone jest w miejscu bazy partyzanckiej w Puszczy Kozienickiej. Stary obiekt przeszedł więc remont, ale dosyć nietypowy. Celem było bowiem takie odnowienie pomieszczeń, by zachowały swój dawny styl i charakter. W jednym z trzech pokoi na pierwszym poziomie starej gajówki urządzono Izbę pamięci historycznej oraz tzw. escape room – czyli modną dziś zabawę, polegającą na rozwiązaniu szeregu zagadek, co doprowadzić ma do odnalezienia klucza, który umożliwi otwarcie drzwi i wydostanie się z zamkniętego pomieszczenia. Escape room wygląda jak gabinet dawnego partyzanckiego dowódcy, zgromadzono w nim kilkudziesięcioletnie meble i repliki broni. W innym pomieszczeniu zachowała się węglowa kuchnia, wciąż czynna, na której młodzież będzie miała okazję gotować, oczywiście pod czujnym okiem instruktorów. Trzeci pokój wyposażony w stylowy kominek i drewniane ławy stanowi idealne miejsce do gawęd o dawnych polskich bohaterach.

Rozległe poddasze 80 m², przeznaczono na salę audiowizualną, gdzie odwiedzający leśniczówkę będą mogli obejrzeć filmy i wystawy poświęcone historii polskiego podziemia niepodległościowego, które na Mazowieckiego i zaoferowanie LEKCJI HISTORYCZNYCH w oparciu o pilotażowy projekt.

Osoby odpowiedzialne za koordynację merytoryczną i organizację projektu

Opracowanie:

prof. Marek Wierzbicki KUL i IPN Radom, KUL ZHR
hm. Lidia Wierzbicka HR – pełnomocnik ZHR
p. Bogusław Bek – IPN Radom

